Dames en Heren. In het kader van de inspraak bij de provinciale ruimtelijke ontwikkelingsplannen is in Gelderland ondermeer een onderzoek verricht naar de mate waarin de insprekenden vertrouwen hebben in de overheid. Of de overheid bereid is de wensen en verlangens van de burger te honoreren en serieus te wegen bij de definitieve vaststelling van de plannen. Twee derde van de insprekenden had daar geen vertrouwen in of vrij vertaald gelooft dat de overheid zich niets van hun wensen aantrekt. En dan dient men daarbij te bedenken dat deze groep burgers desondanks de moeite genomen heeft om naar een inspraakbijeenkomst te komen. Een heel groot percentage burgers blijft waarschijnlijk onder het motto de overheid rotzooit toch maar wat aan direct al maar thuis. Ik begin hiermede bij deze Algemene Vergadering, omdat onze samenleving, onze maatschappij, onze democratie, ons bestuursbestel staat of valt, leeft of sterft bij de gratie van de samenstellende delen- de burger van Nederland. Aan de versterking van zijn positie dienen wij al onze aandacht te besteden. Immers van zijn interesse hangt het in belangrijke mate af welke richting wij in de Nederlandse verhoudingen ingaan. We kunnen elkaar vandaag de klemmende vraag stellen of deze zaal gevuld is met zeldzaam wordende Nederlanders, die bereid zijn vertrouwen te hebben en te schenken. We kunnen ons met recht gaan afvragen of ons staatsbestel in toenemende mate gaat berusten op georganiseerd wantrouwen. Of de overheid zijn greep op de bevolking heeft moeten overdoen aan een grote menigte actiegroepen die het zicht op de algemene aspecten verloren hebben en geen enkele illusie meer hebben in een samenhangend beleid, die daardoor geen vertrouwen meer hebben in het dichterbij brengen van oplossingen en voor, of beter tegen allerlei min of meer belangrijke facetten ten strijde trekken. In diepste wezen is elke actiegroep, hoe nuttig en wenselijk soms ook de resultaten mogen blijken te zijn, een aanklacht tegen een falend overheidsbeleid en een ernstige aanklacht tegen het functioneren van politieke partijen. Overheid en politieke partijen zouden zo moeten en kunnen en willen werken dat de vruchtbare voedingsbodem die nu voor allerlei acties aanwezig is wegvalt. Het streven van overheid en politieke partijen moet er op gericht zijn actie groepen met een redelijke en constructieve maar facetmatige signatuur overbodig te doen zijn.

Wij herdachten dezer dagen de oorlog 1940 1945. Wij stonden letterlijk en figuurlijk stil op de tiende Mei, de vierde Mei en de vijfde Mei, Wij hebben ons af te vragen waarvoor onze verzetshelden streden, waarvoor zij baden, waarvoor zij stierven. Wij hebben ons af te vragen wat wij met onze herwonnen vrijheid deden, of moet ik zeggen wat de vrijheid met ons deed nu dertig jaren na die bevrijding. Zeker, wij hebben ons met veel inzet van onszelf en met veel hulp van anderen en dan denk ik met name aan Amerika, er bovenop gebracht. Materieel gezien hebben we niet slecht geboerd. Maar heeft de toename van het materiële, van het bijna alles in bereik van bijna allen, ook bewerkstelligd een diep menselijk geluk, raenselijke solidariteit, menselijke communicatie en communicatie met God? Durven wij ons rekenschap af te leggen, individueel, als gezin, in ons werk en ook hier als politieke partij?Zeker zal aan de creditzijde van ons kasboek staan dat v;e fatsoenlijk zijn geweest, dat we vaak het beste geprobeerd hebben, dat we principieel varen tenminste voor zover dat. Aan de debetzijde staat vele malen het woordje te. We waren vaak te weinig duidelijk, te weinig principieel, teveel met onszelf bezig en richten ons daardoor te weinig tot anderen. We keken meer in de achteruit ‘1'spiegel dan voor ons op de weg naar de horizon. Toch moeten we het weer proberen, nu dertig jaren later. Laten we proberen ons heel duidelijk uit te drukken en proberen voor onze principes te staan. Niemand kan, en terecht, bewondering hebben voor degeen die hot risico van te mislukken niet aandurft en zich daarom terugtrekt. Niemand kan vertrouwen hebben in een politieke partij, die afwijkt van een eenmaal gekozen lijn als die principieel is en daarvan terwille van het gewin of het aanzien afwijkt. Daarom moeten wij, gebaseerd op onze principes, de daarop geënte politiek en de daden die daaruit. -voortvloeien verder, hoe moeilijk het ook moge zijn, Hoe aanlokkelijk het misschien heden ten dage lijkt om thuis te blijven of in actiegroepen facetmatig bezig te zijn. Het is genoegzaam duidelijk dat onze principes in het evangelie gegrondvest liggen. Het is ook duidelijk dat dit niet genoeg is maar dat dit een concretisering behoeft. Het meest juiste trefwoord uit het evangelie voor de politiek is het woord, het veelomvattende begrip, gerechtigheid, In de kerk blijden wij een Heer die de gerechtigheid niet alleen mot de mond maar ook met de daad beleden heeft. Uit die verwachting en genade van het vleesgeworden beeld Gods mogen wij leven en politiek bedrijven. Mogen wij midden in de wereld staan tussen alle mensen. Het recht doen aan

onze naaste betekent de enorme opgave van de Christen Democratische Partijen. Want wij zijn niet gelijk. Wij zijn stuk voor stuk geschapen en geen massaproduct. We hebben ieder onze eigen aardigheden en nog meer onaardigheden. We hebben ieder verschillende talenten gekregen. De een meer de ander minder. Gerechtigheid nastreven betekent dan ook niet verdeling van talenten, het is geen synoniem voor middelmatigheid waar we elkaar allen op zouden vinden. We kunnen een wereld waar gerechtigheid heerst bereiken als we al onze talenten samen en gericht inzetten. Als we degeen met veel talenten ook helemaal tot ontplooiing weten te brengen niet ten koste van de ander maar ten bate en mede van hem. liet is misschien goed dat ook eens te bedenken in dit jaar van de vrow, waar in het accent kan komen te liggen bij de talenten der vrouwen opdat hun licht niet onder de korenmaat zotten maar mee werken mot hun talenten. Het nastreven der gerechtigheid legt een verantwoordelijk op ons mensen en is een dringend verzoek ons in te zetten, dienstbaar te zijn. Wij mogen dit doen in het perspectief en de realiteit van het CDA. Wij hebben de keuze gemaakt, de beslissing is gevallen en nu kunnen we verder. Nu is het hard nodig dat we het CDA uitbouwen door de kracht die van ons samengaan uitgaat, uit de inspiratie- die daarvan uit kan gaan. Ik ben mij bewust van het feit dat er nog onder ons zijn die de politieke eenwording als een opzichzelfstaand gebeuren afwachten voordat ze zich actief gaan inzetten Ieder die denkt dat een politiek eenwording een wat sectarisch Haags gebeuren is dat de ene dag op de andere dag als uit de hoed getoverd er is, die heeft het mis. Het is een proces dat gevoed wordt vanuit de basis en door de hele partij heen stroomt en door die van de ARP en die van KVP Ieder die in Raden en Staten zit en dat proces bewust beleefd heeft zal het beamen. Je groeit ergens heen als je het gezamenlijk wilt. Nu het erop lijkt dat de politieke voorwaarden, de vorige algemene vergadering door mij genoemd en door de Heer Kruisinga onderstreept, die er op gericht waren de eigen identiteit van de Christen Democratie in Nederlard te versterken en te verzekeren, bij de ARP en KVP geen problemen geven, is de tot standkoming van één lijst bij de volgende verkiezingen bereikbaar geworden. U weet dat een van de afspraken in Woudschoten met KVP en ARP gemaakt inhoudt dat we daar in de volgende algemene vergadering, als er geen kabinetscrisis komt dus Mei 1976 net elkaar over spreken en zo mogelijk, tot een standpunt bepaling komen die ui terlijk in September 1976 moet zijn afgerond. Naast een actieve inzet van de CHU voor de uitbouw van het CDA past het ons ook, is het tevens onze plicht onze eigen organisatie uit te

bouwen en te versterken. Niet als een opzichzelfstaand iets maar, ter versterking van het CDA dat er voorlopig het meest mee gediend is dat de samenstellende delen hun krachten behouden en waar nodig versterken. In de politiek van vandaag ziet het CDA zich geplaatst tegenover toenemende politieke krachten en machten die tegengesteld werken. Ik doel daarmede op het feit dat het steeds onduidelijker wordt in welke stabiele politieke koers ons land kan gaan varen als door welke omstandigheden dit ook zal zijn aan het steeds wankeler wordend bestaan van het huidige kabinet aan einde komt. Tegenover een bereidheid van het CDA zich met anderen te richten op de oplossing van de belangrijkste problemen van deze tijd, een economische crisis die van structurele aard is, een herziening van ons bestuursbestel die er op gericht is het bestuur voor meer mensen bereikbaar en doorzichtig te maken, een integrale aanpak van de milieuproblematiek die er niet op gericht is eenzijdig waarden in stand te houden of te herstellen, een welzijns beleid dat ruimte laat voor de verantwoordelijkheid van het individu en een geestelijke en militaire weerbaarheid die meer inhoudt dan de vlag te strijken voor de machten van anderen staat een beleid of een visie van PvdA en VVD die daar geheel of gedeeltelijk niet mee in overeenstemming zijn. De Partij van de Arbeid probeert van deze regering iets van een snoepjes- winkel te maken. Snoepjes van onderscheidene aard worden dan is naar deze dan is naar genen uit gezonden. De machtigingswet, de benoeming van Van der Louw tot burgemeester van Rotterdam een vermogensaanwasdeling zijn de zoethoudertjes voor een verdeelde politieke achterban die met etiket keerpunt worden verkozcht maar na enige tijd van bezinken of verteren blijken tot de categorie Haagse Hopjes te behoren. En nu maar afwachten onder welk etiket de buitenlandse politiek en de defentie politiek inclusief de mogelijke aankoop van de starfighter wordt gepresenteerd. De VVD heeft iets van de vuurwerk, prachtig ballen die in de lucht uit elkaar knallen, maar waar niets van overblijft. Het werken op het effect, de VVD. in deze tijd eigen, biedt geen enkel alternatief voor de kiezer voor een werkelijk constructief en doordacht beleid voor morgen. Het lijkt erop dat vele VVD-ers dit beseffen en eieren voor hun geld kiezen door zich voor omscholingscursussen op te geven. Ze hebben geen enkel vertrouwen in de mogelijkheid dat zij zich via hun eigen partij politiek kunnen verdienstelijk maken. Ik constateer dit vanuit het CDA met bezorgdheid omdat niet zonder schade aan de identiteit van het CDA de regeerbaarheid van ons land al te zeer op onze schouders kan blijven liggen.

Het CDA zal de betrouwbare, de redelijke, de door verantwoordelijkheids besef getekende politieke partij moeten zijn en worden maar in alle duidelijkheid zeg ik er zijn grenzen. Die grenzen zijn bij de tot standkoming van het huidige kabinet, duidelijk overschreden. Dit te constateren heeft konsekwenties voor de volgende regeerperiode. Wij moeten er voor zorgen dat de PvdA en de VVD dan geconfronteerd worden met een hechte, sterke en vastberaden CDA die niet tegen elke prijs bereid is regeringsverantwoordelijkheid te dragen. Voor het bepalen van die scherpe koers, gemeenschappelijk, roep ik U op. Op dat het ieder duidelijk is dat wij ons richten op een land en volk, een wereld waar gerechtigheid heerst.